

การสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาวะที่เพียงพอของประชาชน
ที่ประสบอุทกภัยน้ำป่าและโคลนถล่ม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

นิชารีย์ ใจคำวังและคณะ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

ประจำปีงบประมาณ 2554

2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) ศึกษาปัจจัยและกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ และ 2) หาแนวทางการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและพัฒนาเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาวะที่เพียงพอของชุมชนที่ประสบภัยพิบัติอุทกภัยน้ำป่าและโคลนถล่ม กลุ่มตัวอย่าง 450 คน โดยสุ่มจากประชาชนที่ประสบภัยพิบัติอุทกภัยน้ำป่าและโคลนถล่ม 18,508 ครัวเรือน ตำบลแม่พูล ตำบลฝายหลวง ตำบลชัยจุมพล เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ เทศบาลตำบลนานกกกและเทศบาลตำบลหัวดง อำเภอลับแล และผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นกลุ่มผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและประเด็นสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเสริมสุขภาพที่เพียงพอ มีดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคล ระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบบริการสุขภาพ นโยบายด้านการสร้างเสริมสุขภาพ เครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ และเครือข่ายผู้นำชุมชน การพัฒนาเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาวะที่เพียงพอสามารถดำเนินกิจกรรมในระดับเครือข่าย ทุกองค์กรชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการ มีการประชุมกันการจัดกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพต่างๆ ในพื้นที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการขยายเครือข่ายประชาชนและองค์กรในพื้นที่ที่มีความพึงพอใจ รับรู้และเข้าใจทำให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพ เกิดสัมพันธภาพความรักความสามัคคีในชุมชน การพัฒนาเครือข่ายดำเนินการโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับด้วยการนำการมีส่วนร่วมไปใช้ในทุกระดับที่เน้นการเสริมพลังของประชาชนและองค์กร

คำสำคัญ การสร้างเสริมสุขภาพ สุขภาวะที่เพียงพอ อุทกภัยน้ำป่าและโคลนถล่ม

Abstract

The purposes of the study were 1) to investigate the activities and factors relating to health promotion in 3 districts of Uttaradit province, 2) to find out appropriate guidelines for health promotion as well as its network building for the people who suffered from flash floods and mudslide disaster. Four hundred samples of the study were systematically selected from the suffered people in the areas, including the community leaders and stakeholders. Data were collected by the use of a set of questionnaires, in-depth interview and group discussion issues. The collected data were analyzed by using frequency distribution, percentage, mean and standard deviation, while the descriptive data were grouped and interpreted in line with the study objectives.

The study disclosed that the flooding activities severely damaged the people's property, assets, life and quality of living. The factors that affected the sufficiency health promotion consisted of personal, information system, health service system, health promotion policy, health promotion network, and community leader network factors. A development of sufficiency health promotion could be manageable for network activities with all community participation. Health activity management within the areas could be conducted through an expansion of learning networks among and for the suffered people. The local people and organizations' representatives were satisfied with their participation in the health promotion activities, resulting in an emergence of good public relations and community unity. The development of networks could be managed by dealing personnel at all processes by focusing on people and organization power.

Key Words : health promotion, sufficiency health, flash floods and mudslide disaster

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาวะที่เพียงพอของประชาชนที่ประสบอุทกภัยน้ำป่าและโคลนถล่ม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยการสนับสนุนทุนวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2554

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลุล่วงได้ด้วยดีอันเนื่องมาจากบุคคลหลายๆกลุ่มที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุจนา ศิริวัลย์ อาจารย์จรงค์ ดวงทอง อาจารย์พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย อาจารย์ศศิธร สุขจิตต์ และอาจารย์ธนากร ธนวิวัฒน์ ที่ได้ช่วยกันและให้คำปรึกษางานวิจัย ขอขอบคุณประชาชนและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ช่วยให้ข้อมูลงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ให้โอกาสและสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดกระบวนการศึกษาและขอขอบคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความสำเร็จครั้งนี้

ณิชารีย์ ใจคำวังและคณะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและความสำคัญของปัญหาวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพ	7
แนวคิดสุขภาวะที่เพียงพอ	12
แนวคิดเมืองไทยแข็งแรง (Healthy Thailand)	15
แนวคิดเกี่ยวกับภัยพิบัติจากอุทกภัยน้ำป่าและโคลนถล่ม	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
กรอบแนวคิดการวิจัย	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือการวิจัย	47
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	47
การรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอลับแล	51
ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม	53
ส่วนที่ 3 แนวทางการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาวะที่เพียงพอ	77
ส่วนที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาวะที่เพียงพอ	91
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุป	94
อภิปรายผลการศึกษา	112
ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	123

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	55
2 แสดงการเลือกใช้บริการเมื่อเกิดการเจ็บป่วย	58
3 แสดงการได้รับความรู้/คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ	59
4 แสดงข้อมูลความรู้ความเข้าใจเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาวะที่เพียงพอ	60
5 แสดงจำนวนและร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจ เรื่องการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสุขภาวะที่เพียงพอ	61
6 แสดงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการสร้างเสริมสุขภาวะที่เพียงพอ	62
7 แสดงปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่มีผลต่อการสร้างเสริมสุขภาวะที่เพียงพอ	65
8 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเสริมสุขภาวะที่เพียงพอรวม	70
9 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาวะที่เพียงพอก่อนการดำเนินโครงการ	71
10 แสดงจำนวนและร้อยละของสุขภาวะที่เพียงพอรายด้านก่อนการดำเนินโครงการ	75
11 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาวะที่เพียงพอหลังการดำเนินโครงการ	87
12 แสดงจำนวนและร้อยละของสุขภาวะที่เพียงพอหลังการดำเนินกิจกรรมรายด้าน	90
13 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการทดสอบเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ของการดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพที่เพียงพอก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม	91

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
1 แสดงแผนที่อำเภอลับแล	54